

Особливості світогляду народів Західної Африки

Мекінда Сандра (Камерун)

Науковий керівник – доцент О.В.Шарапова

ХНАДУ

Визначальною характеристикою традиційно-релігійної свідомості африканських народів є релігійно-міфологічна картина світу. Вона набуває особливих рис у різних етносів, але загальним у ній є уявлення про взаємодію надприродних і природних сил, їх взаємоперетворення. Світ надприродного вбирає в себе головне божество, яке породжує світ, другорядних божеств: духів вод, лісів, землі, а також предків, душі яких виступають посередниками між божествами і людьми. Особливу роль відіграють предки, адже в них об'єднуються властивості двох світів – природного і надприродного: померлі – члени певної спільноти людей, істоти іншого виміру, приналежність до якого робить їх здатними впливати на долю живих людей. У традиційних африканських релігіях головне місце займає культ предків.

За уявленнями **баконго**, народу, що населяє пониззя р.Конго, духи деяких померлих предків (*Бакула*) навіть після смерті вважаються членами роду (*Канді*). Ті з померлих, хто за життя не порушував норм звичаєвого права, як думали баконго, і після смерті допомагають живим. Ті ж, хто в земному житті порушував звичаї, звертаються в духів (*матебо*), які всіляко шкодять живим людям: крадуть, вдаються до канібалізму. У цих духів в основному звертаються злі чаклуни (*кіндокі*). До особливої групи духів предків відносяться померлі насильницькою смертю (*банкіта*). Серед них виділяються вбиті під час воєн. Вони, на думку баконго, перевтілюються в ластівок і кажанів.

У повсякденному житті африканця велику роль відігравали релігійні обряди. Так, у баконго культовий центр називається Мбанза. Таку ж назву має і вівтар, де відбуваються різні жертвопринесення. Але основним центром є Бакула, розташований зазвичай в головному селищі роду. У цьому будинку є

жрець (*Лефу*), посада якого передається у спадок. Головна жриця-жінка (*ндонанкенто*) має право очищати і звільняти від проклять.

Багато уваги в традиційних віруваннях африканських народів приділяється фетишам (*нкізі*): амулети, талісмани і т.ін. Люди, тварини, рослини, земля, мінерали, вода, небесні світила – все це в свідомості африканця підпорядковується природної ієрархії. Але і сюди здатні втрутитися надприродні сили: магія, чаклунство. У баконго служителі культу предків і чаклуни, як правило, називаються однаково: *Нганга*. Але разом з тим, кожному з них додається уточнююча назва, відповідно до «спеціалізацією» (*НгангаБакула*, *Нганганкізі* та ін.) Чаклуни, що роблять зло, мають також велику владу.

У народу **бангала**, що населяє північні райони Конго, дуже поширені анімістичні уявлення, за якими існують *волхв* – душа, що міститься в тілі живої людини; *елілінгі* – тінь живої людини; *монголов* – душа, яка покинула тіло і несе зло людям; *бвета* – духи хвороб. Є також духи природи: неба – *йаіу*, землі – *сессія*, води, дерев, річок, блискавки, лісу. Оскільки від них залежать і добро, і зло, їх намагаються задобрити принесенням жертв.

Особливо важливим для бангала є підтримання тісного зв'язку з духами предків (*торо*). У кожної сім'ї є невелика хатина, де проходять обряди підношення або жертвопринесення (найчастіше – дрібних тварин) цим духам. Крім цього, бангала вірять в чудодійну силу різних фетишів (*Банганга*), які набувають чарівної сили тільки після того, як над ними зроблять магичні дії чаклуни. Віра в чаклунство у народів Чорної Африки залишається і в наш час досить сильною.

У деяких африканських народів картина світу, відображена в релігійних міфах, являє собою досить струнку модель світобудови з елементами стихійної діалектики. Так, у **бамбара** і **догонів** джерелом розвитку, становлення світу є протистояння, боротьба протилежних сил.

Ідея життєвого початку, життєвої енергії домінує в традиційних релігіях і об'єднує вірування різних етносів. Цей початок проявляє себе іноді як сила верховного божества, запліднює все суще або вдихає життя, надає сенсу об'єктам видимого світу.

У традиційних релігіях людина є головним носієм життєвого початку, через неї відбувається примноження і розвиток цього початку. Відомий камерунський історик і теолог Енгельберт Мвенг пише, що спільною основою культури, релігії, мистецтва, технології, політичної, економічної і соціальної організації традиційних африканських суспільств є постійна боротьба життєвого початку зі смертю, з небуттям. Історія людства – це перемога життя над смертю.

Постійне відтворення з покоління в покоління в свідомості африканців уявлення про життєву силу стає основою формування ідеї безперервності життя і взаємозв'язку людей – живих і померлих – з божествами, духами, світом навколишньої природи. У традиційній свідомості існує образ своєрідно ієрархізованої структури Всесвіту: на вершині – бог-деміург, що послуговує невичерпним джерелом життєвої сили для предків, засновників кланів. Нижче – померлі члени племені, найближчі предки, які є безпосередньою ланкою, що поєднує старших предків з поколінням живих людей. Нарешті, в основі – члени відповідного племені з їх реальними життєвими проблемами та інтересами. Саме на основі цих уявлень виникають, такі характерні для африканського суспільства, культ предків і кланова солідарність. Клан сприймається як сукупність живих і померлих членів, як непорушний організм для відтворення та передачі життєвої сили.

Картина світу, яка формувалася в традиційних релігіях Африки, включала уявлення про ієрархічність всього сущого. Світ африканця постає в жорстко впорядкованих формах, де все взаємопов'язано, кожен елемент відіграє певну роль і займає певне місце в ієрархії.

Традиційні вірування африканців досить успішно співіснують з християнством і ісламом. Африканський теолог і релігієзнавець Джон Мбіті, розкриваючи роль релігії в житті африканця, підкреслює, що ні християнство, ні іслам повністю не задовольняють людину. Саме традиційні вірування постійно наповнює плінність людського життя. Навіть починаючи сповідувати іслам або християнство, африканець не змінює своїх традиційних вірувань, і перш за все культу предків.

Традиційні вірування тісно пов'язані з обрядами та ініціюваннями, що представляють ритуально-символічну сторону життя африканських етносів. Важливим подіям і етапам людського життя відповідають різні обряди. Завдяки цим обрядам особистісні характеристики набувають соціальної значущості, включаються в орбіту відносин соціуму. Цими обрядами супроводжуються народження, змужніння, вступ до шлюбного віку, власне шлюб, народження дітей, старість і, нарешті, смерть африканця.

Література:

1. Західна Африка: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://fr.wikipedia.org/wiki/Afrique_de_l%27Ouest
2. Бамбара: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://fr.wikipedia.org/wiki/Bambaras>
3. Догони: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://fr.wikipedia.org/wiki/Dogons>
4. ЕнгельбертМвенг. Теологія життя в мистецтві: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://indigenousjesus.blogspot.com/2012/05/engelbert-mveng-theology-of-life.html>
5. Джон Мбіті: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/John_Mbiti

Харьков в рецепции иностранных студентов

Мохамед Махмуд (Сирия)

Научный руководитель – преподаватель К.В. Писаревская

ХНАДУ

Харьков – это город, в который приезжают учиться тысячи иностранных студентов. И постепенно благодаря Интернету и преподавателям они узнают много интересного об этом городе.